

PODSUMOWANIE

realizacji projektu pn. Zarządzanie kryzysowe w europejskiej praktyce (The crisis management in European experience)

Na podstawie przedstawionych prezentacji ocenić należy, iż rozumienie zarządzania kryzysowego w krajach uczestniczących w programie jest bardzo zbliżone. Niewątpliwie wpływ na to ma przynależność do Unii Europejskiej (w tym wdrożone polityki unijne w obszarze ochrony ludności i środowiska) oraz przynależność do NATO.

Zarządzanie Kryzysowe traktowane jest jako odpowiedź na szczególne wymagania sytuacji kryzysowej. Dobrze zorganizowane społeczeństwo jest przygotowane do funkcjonowania w różnych sytuacjach.

Zorganizowanie państwa i jego obywateli do radzenia sobie w razie katastrof, klęsk żywiołowych, innych nadzwyczajnych zagrożeń i nagłych wypadków w celu ochrony życia i zdrowia ludzi, mienia i środowiska, to przygotowanie struktur państwa, jego administracji na wszystkich szczeblach organizacyjnych, zasobów i samych obywateli do realizacji celów i zadań zarządzania kryzysowego. Te cele i zadania są przygotowywane i realizowane w sposób planowy i zorganizowany przez system określony jako planowanie cywilne na wypadek zagrożeń (lub bardzo podobnie).

Brak jest uniwersalnej definicji kryzysu, sytuacji kryzysowej. Poszczególne kraje definiują ten stan na własny użytek w oparciu o własne doświadczenia.

Jednakże różnorodność przyczyn (zdarzeń) wpływa bezpośrednio na złożoność systemów zarządzania.

Uczestnicy opisując systemy zarządzania wskazywali na następujące przyczyny mogące prowadzić do zagrożenia wystąpieniem lub wystąpienia sytuacji kryzysowej, a mianowicie:

- przyczyny naturalne (powódzie, pożary, huragany, długotrwałe susze, silne mrozy i ulewy, lawiny, epidemie i inne zjawiska, które współczesny człowiek umie już przewidzieć lecz nie potrafi im stawić czoła),

- zagrożenia cywilizacyjne (awarie produkcyjne, w tym: wybuchy, pożary, awarie urządzeń hydrotechnicznych, systemów energetycznych i komunikacyjnych, awarie z uwolnieniem niebezpiecznych substancji chemicznych i promieniotwórczych,
- zagrożenia społeczne, ekonomiczne,
- zagrożenie terroryzmem.

Jednakże czasami zdarzenia mogą wkroczyć w obszar krytyczny i spowodować powstanie sytuacji kryzysowej, będącej następstwem określonego zdarzenia, w której następuje nie tylko zagrożenie bezpieczeństwa ludzi, ale również jest poważnie ograniczone funkcjonowanie struktur samorządowych, więzi społecznych, zaburzenie w funkcjonowaniu instytucji i organizacji.

Uczestnicy debaty zgodnie uznali, że zarządzanie w sytuacjach kryzysowych na poziomie samorządów musi być rozpatrywane z punktu widzenia potrzeb i zasobów. Przeważnie będzie brakowało dostępnych sił i środków, dlatego ich niedostatek korygowany musi być innymi dostępnymi narzędziami, np. właściwą organizacją, współdziałaniem, optymalnym wykorzystaniem dostępnych sił i środków.

Dlatego w wystąpieniach podkreślali rolę działań prewencyjnych, zapobiegawczych, doskonalenie systemów ostrzegania i alarmowania, a także systematyczne prowadzenie szkoleń i ćwiczeń.

WNIOSKI

1. Charakterystyczne jest silne umocowanie prawne opisywanych systemów zarządzania kryzysowego zwłaszcza, precyzyjnie i szczegółowo opisany został rozdział odpowiedzialności pomiędzy poszczególnymi poziomami administracji oraz udziału jednostek wspomagających (np. wojska), a także wolontariatu.

Akty prawne precyzyjnie przypisują zakres odpowiedzialności terytorialnej, w tym prawa i obowiązki oraz resortom i agencjom centralnym w ramach odpowiedzialności funkcjonalnej.

2. Wspólną cechą wszystkich zaprezentowanych systemów zarządzania kryzysowego, jest powołanie specjalnego organu administracji pełniącego funkcję koordynatora przedsięwzięć planowania, współdziałania, przygotowania niezbędnych planów operacyjnych (sztab kryzysowy, zespół zarządzania kryzysowego).

Taka organizacja systemów w sposób jednoznaczny wskazuje koordynatora przedsięwzięć na szczeblu samorządowym, który jest jednocześnie elementem współpracy w układzie pionowym z różnymi poziomami administracji.

3. Wszystkie systemy mocno akcentują rolę współpracy organów samorządów ze służbami wskazanymi do działań ratowniczych.

Szczególne miejsce w tym systemie zajmują sztaby kryzysowe, które stanowią wspólne stanowisko kierowania dla wszystkich uczestników zorganizowanej akcji ratowniczej, niezależnie od podporządkowania służbowego.

Uczestnicy debaty podkreślali fakt, iż takie rozwiązania przynosi znakomite efekty w praktycznym działaniu poprzez skrócenie czasu przepływu informacji, przekłamań w treści, a w szczególności umożliwia wspólną analizę sytuacji i wspólne wypracowanie decyzji.

4. W zakresie reagowania powtarzającą się zasadą jest podejmowanie działań na możliwie najniższym szczeblu administracji zdolnym poradzić sobie z zagrożeniem i przenoszeniem reagowania na wyższy poziom na wniosek lub w sytuacji nie radzenia sobie z zagrożeniem. Takie rozwiązania (choć wydają się wprost oczywiste) pozwalają na racjonalne (z punktu wykorzystania zasobów) radzenie sobie z zagrożeniami.

5. W zakresie funkcjonalnym wszyscy uczestnicy debaty podkreślali wielofazowe podejście do zagadnień zarządzania kryzysowego / cywilnego planowania kryzysowego uwzględniającego cztery fazy:

- Zapobieganie,
- Przygotowanie,
- Reagowanie,
- Odbudowa.

Właściwe przygotowanie każdej z tych faz daje gwarancję:

- zmniejszenia prawdopodobieństwa zaistnienia zagrożenia (zapobieganie),
- zmniejszenia strat, zniszczeń i szkód w razie zaistnienia zagrożenia oraz optymalnie niewysokie koszty prowadzenia działań reagowania (właściwie wykonane przedsięwzięcia przygotowania i reagowania)
- poniesienia relatywnie niższych kosztów podczas usuwania skutków zagrożenia i przywracania stanu sprzed wypadku, katastrofy, kryzysu (odbudowa).

Oceniając przedstawione wyżej rozwiązania, można mówić o funkcjonowaniu, w krajach biorących udział w debacie, systemów kompleksowego zarządzania kryzysowego (cywilnego planowania kryzysowego) obejmujących:

- 1) Nowoczesne rozwiązania prawne w sposób jasny określające obszary odpowiedzialności, kompetencje określonych poziomów administracji, zadania i cele systemu; przystające do występujących zagrożeń: naturalnych, technologicznych (cywilizacyjnych).

- 2) Wszystkie poziomy zarządzania (związane ze szczeblami administracji) sektor publiczny i prywatny, a także każdego obywatela.
- 3) Cztery fazy zarządzania kryzysowego: zapobieganie, przygotowanie, reagowanie, odbudowę. Fazy te stanowią naturalny i obiektywnie występujący cykl zarządzania kryzysowego.
- 4) Współdziałanie organów samorządowych ze służbami ratowniczymi, z możliwością podejmowania tego współdziałania na poziomach lokalnych (gmina, powiat). Na podkreślenie zasługuje fakt organizowania wspólnych centrów operacyjnych i wspólnej na nich pracy.
- 5) Wykorzystanie wszystkich dostępnych zasobów (sił i środków) przydatnych dla realizacji zadań reagowania kryzysowego zarówno będących w gestii administracji rządowej i samorządowej, sektora prywatnego i publicznego, ochotników i ogółu ludności,
- 6) Hierarchiczne podejmowanie reagowania tzn. na możliwie najniższym poziomie zarządzania, który jest w stanie poradzić sobie z zagrożeniem.
- 7) Wskazanie na każdym poziomie zarządzania instytucji (agencji, organu), która zajmuje się problematyką organizowania i doskonalenia systemu koordynowania całości przedsięwzięć związanych z zapobieganiem i przygotowaniem, a także uczestniczeniem w reagowaniu i odbudowie. Organ ten podlega bezpośrednio szefowi administracji określonego szczebla i działa na zasadzie równości i partnerstwa z innymi organami zarządzania danego szczebla.

